

[illegible]

Hain: 7

GW 2432

luz 7 p
ut mitte
eu erudi

Liber yconomicon Aris-
totelis tractas de governa-
tionē rerū domesticarū cū pme-
to magistri Johannis ver-
sois legentium aspectibus
multum amenus.

Hain: 8

GW 2432

Liber primus

Economicorum

Economica et politica differunt non solum sicut domus et ciuitas: hec enim subiecta sunt eis. Verum etiam. quia politica ex multis principibus est. Economica vero monarchia. Artium quoniam aliquae sunt distinctae. et non eiusdem est facere et uti eo quod factum est. puta ut lira et fistula. Politice vero est ciuitatem ab initio bene constituere. et ea existente bene uti. Patet etiam quod economice sit domum atque possessiones acquirere atque uti eis. Ciuitas quidem igitur est domorum pluralitas. est etiam prediorum et possessionum abundans ad bene viuendum. Palas enim est quando nequirit hoc habere dissolutur ciuitas et communicatio. Amplius autem quoniam huius causa conuenit. eius autem causa unumquodque est quod factum est. et in substantia eius est hec existens. Quare quidem palam quod economica prior est politica nihilominus eius opus. Pars enim ciuitatis domus est. Videndum de economica quid sit opus eius

Determinata parte pri-

ma moralis philosophiae. nunc dicendum est de secunda parte eiusdem. Et quia pars ista cum sequenti nunc plerisque latet et rara est. ideo vis principalior premitteretur ad quaedam dubia. que iuxta capitulorum sententiam siue exigentiam interferuntur. ex quibus relucidissime poterit sub conspectu effectus pene totalis comprehendere. Circa

exordium igitur eorum respondens huic parti secunde (quod est de bono communi domestico. et cuius sunt domestice ut patuit in principio ethicorum) est aduertendum quod iste liber totalis diuiditur in duos libros partiales. In primo determinat de partibus economicorum. et de communitate viri et mulieris. que dicitur nuptialis. et de communitate parentum et filiorum. que dicitur paterna. et de minorum ad seruos. que dicitur disposita. In secundo vero libro complet illa que minus complete sunt in primo dicta. Primus liber subdividitur in duos tractatus. In secundo determinat de speciebus economicorum capiendum yconomicam pro habitu quo quis domum suam scit bene regere. Primus autem tractatus sex continet capitula. In primo philosophus enumerat partes economicorum. secundum quas due erunt partes vniuersales domus. scilicet homo et possessio. per hominem vir et mulier intelliguntur. sed per possessionem intelligitur possessio naturalis et artificialis. Artificialis possessio dicitur sicut pecunie et vestes. Naturalis ut agri prata. Sed partes materiales sunt vir et vxor et bos aras. Et prima cura economicorum esse debet de iuge. et quantum ad ea que sunt extra domum curam gerere debet de agricultura. Prima autem et necessaria possessio yconomice est ad seruum. que est possessio animata. Et talis est duplex. scilicet curator. qui habet precipere. et opator qui habet obedire. Huius autem economicorum quatuor sunt species. scilicet acquisitiua. custodiitiua. vtiua. et ordinatiua. Debet enim habere prudentiam ad acquirendum necessaria. custodiendum expendenda. et ordinandum domum. et sic domus yconomice bene stabit. Acquisitiua dispositio est ut res empta cito soluentur. et vendite res in custodia ad debitum tempus referuntur. Subiectum autem huius libri est homo in quantum quantum est pars domus. et de illo melius patebit in libro quarto. Liber autem prius precedit politicorum. pro tanto quia ille tractat de communitate. que est ciuitas. prius autem liber de communitate domus que est pars prioris communitatis. sed pars est prior suo toto. et quod de partibus prior est speculatio. ideo rationabiliter prius liber precedit politicorum. Et differt scientia libri presentis a scientia libri politicorum. cum quo etiam conuenit in hoc. Nam scientia presentis libri est de constitutione domus que est pars ciuitatis. qua constructa sciet quod debeat regi. Sic etiam scientia politicorum est de constructione ciuitatis. qua constructa sciet quod debeat regi. Differunt tamen in hoc quod politicorum tractat de principibus et tota familia ciuitatis alicuius. Sed presentis liber solum tractat de vna vnam domum regente scilicet ipso yconomio. Sic igitur pars intentio philosophi quo ad primum capitulum.

Ad euidenciam autem

meliozem huius capituli erunt undecim dubia. Quorum primum est hoc. Cur philosophus non absolute ostendebat quod sit economica. sed hoc facit comparando eam ad politicam cum tamen absoluta consideratio precedere debet respectui. Ad hoc dicitur quod economica est pars politice modo pars habet se respectiue ad suum totum. Et hoc considerando partem formaliter. Materialiter vero pars est quedam res absoluta que quod sit sine illo respectu. potest tamen absque illo considerari. et sic habet in se aliquid per quod ab alio distinguitur. Et quod philosophus ostendit quod sit economica. ideo rationabiliter interuenit comparatio.

Dubitat secundo quare non posuit diametrum inter economicam et monasticam. sicut posuit inter economicam et politicam.

Ad hoc dicitur quod dicitur economice et monastice est de se nota. Monastica enim importat unum. economica pro pluribus. Et quod politica importat pluribus. ideo maior est convenientia inter economicam et politicam. quam inter economicam et monasticam. neque unum credatur esse aliud propter convenientiam. posuit inter eas convenientiam et non inter prima.

Dubitat tertio. utrum economica et politica differant specie. Et videtur quod non. quod dicitur genere. secundum rationem. Tenet prima. quod dicitur generalis maior est quam specifica. Secundo sic. nam dicitur solus secundum magis et minus. quam non diversificat speciem. Ad hoc dicitur quod dicitur specie capiendum economicam per civitatem domesticam et politicam per civitatem civilem. Etiam politica cum nomine dicta differat ab aristocrasia. alibi enim non est species politica. quod est secundum philosophum tertio ethicorum. Sed hec maior est convenientia cum politica quam cum economica eo quod ille plus principatur. quod non est in economica. Ad rationem ergo dicitur quod maior multitudo hominum et minor multitudo non dicitur specie quam ad materialia. quod omnes homines sunt eiusdem specie. dicitur tamen quod ad formalia. que formatio hominum diversatur in illam multitudinis diversus modus vivendi et principandi. et sic est de economica et politica. Etiam illa dicitur quod subiecta sunt distincta. quod scilicet secantur quodammodo et res de quibus sunt. tertio de anima. scilicet subiecta economicam et politicam sunt distincta. nam subiectum politicum est civitas. economicam pro domo. Unde sciendum quod domus per ut capis per civitatem domesticam ad prius sic definitur. Est multitudo plurium hominum in uno habitaculo habitantium. propter sustentationem vite et propter proprietates quotidianas. id est quod edant et bibant et habitent simul.

Dubitat quarto. utrum domus sit subiectum principis scilicet. et videtur quod non. quod prius scia solus tractat de principatu nuptiali paterno et despotico. talis autem principatus non est civitas domestica. Ad hoc dicitur cum philosophus in hoc primo quod sic. Ad rationem dicitur quod talis principatus non est solus principatus sed etiam istorum. quod est principatus. et ideo principatus economicam quereatur cum domo sive civitate domestica.

Dubitat quinto. quomodo politica sit in multis principatibus tamen in regionibus paucis (quod sunt species politice sive monarchie) et tamen in principibus. Ad hoc dicitur quod philosophus loquitur in pluribus tyrannide accipiendo regnum. Vel dicitur quod politica intelligatur politica proprie dicta. que principatus civitatis et distincta. Sed alias quod species politice ut patet in pluribus politico.

Dubitat sexto. quomodo intelligitur quod aliqui politica sit monarchia. cum tamen mulier ita bene habet ordinare sive vir. etiam ibi est servus disponens. que est dominus aliorum. secundum in economica sunt plures rectores. et per prius politica non est monarchia. Ad hoc dicitur quod in economica et politica est unus principalis princeps et dominus. licet sint plures rectores. ut patet. tum est illi tamen sub uno principali continentur. Unde despotas est ille qui preponit servo. vel qui respicit servos eis precipiendo. et hoc fit gratia domini.

Dubitat septimo. utrum civitas domestica dignior sit quam civilis. Et videtur quod sic. nam in economica est solus unus princeps vel principatus. ergo ipsa est dignior quam civilis in qua sunt plures. ut dicitur. x. metaphysice. et tertio politico. Ad hoc dicitur quod civitas civilis habet se sicut totum. civitas autem domestica sicut pars. eo quod civitas componitur ex domibus et vicis tanquam ex partibus. totum autem est dignius suis partibus sive sua parte. Unde considerando civitates in se. tunc civilis dignior est domestica. ut statim ostensum est. sed considerando eas que ad sua principia et modum principandi tunc domestica est dignior ut patet ratio ante rationem. et sic. per rationes non sunt aduersere.

Dubitat octavo. utrum ars rem faciens et ea vrens sit

dignior arte que facit rem et non vritur ea. Et videtur quod sic quod facere rem et vtri ea est maioris perfectionis quam facere rem et non vtri ea. Ad hoc dicitur quod tres sunt gradus dignitatis artium. Primus est artis que non rem facit sed vritur ea. Secundus que rem facit et non vritur ea. Tercius est que rem facit et vritur ea. Et sic patet quod dubium est falsum. Nam si ars fabrilis melior esset arte militandi. quod est falsum.

Ad rationem dicitur quod usus rei non addit perfectionem sed magis imperfectionem.

Dubitat nono. utrum economica sit domum constituit. Ubi sciendum quod idem est domus et economica. et ergo unum constituitur reliquum. In hoc capitulo primo etiam ponitur definitio civitatis talis. Est domus pluralitas personarum et possessionum habundans ad bene vivendum ordinata. Et illa definitio est materialis. et in ea ponitur pluralitas domorum cum aliis particulis sequentibus per domum. Et dicitur habundans ad vitam ville. Et additur ad bene vivendum propter discordiam. que in civitate esse non debet.

Dubitat decimo. utrum persona sit civitas. Respondetur quod non. imo nec provincia est civitas. quod excludit illa a definitione. cum dicitur domus pluralitas. quod ibi non est vera provincia ubi est domus pluralitas. Sic etiam dicitur de politica oligarchia. que non est vera civitas. quod ibi non est vera concordia civium. Tamen civis primo dicitur a civitate secundo dicitur ab apparitione. tertio dicitur a dispositione. Et secundum hoc civis dicitur tripliciter. Primo ut est homo politicus subditus legibus et bonis consuetudinibus civitatis in bene obediendo et regendo. Secundo ut homo politicus in habitans civitate. Tercio ut est homo cui est potestas communicandi principatum consiliatio et iudicatio.

Dubitat undecimo. utrum domus sit principale in civitate. Respondetur quod non intelligendo de potestate perfectionis. Civitas enim habet se sicut totum. et domus sicut pars eius. modo totum est perfectius sua parte. Et si diceretur tamen domus minus requiritur quam civitas. ergo erit perfectior. Tenet prima quod illud est perfectius quod minus requiritur. Respondetur negando primam. quod per nos hoc non attenditur perfectio. alibi sequitur quod lapis est perfectior homine. quod est falsum.

Ars pro domus homo est et possessio. Cum

autem primo in minimis natura singulorum

reperitur. et de domo similiter se habet secundum hesiodum. oportet utique prius dominum in domo vixisse et bonum arantem habere. Hec quidem nutrimenti gratia. primum autem liberorum. Quare oportet utique quod de uxoris statu sunt tractanda bene disponere. Hec autem esse qualem oportet eandem esse instruere.

In secundo capitulo philosophus docet quomodo primo cura debet esse de partibus domus. Pro quo sciendum quod partes sunt duplices. scilicet principales et minus principales. Principales sunt domus et possessio. Minus principales sunt vir et uxor. et ille partes sunt ordinare ad precreandum liberos. alie pro ad generationem nutrimentum et preservationem. Et maxima cura ipsius est economi (quod ad ipsum pertinet) est quod bene regat uxorem et familiam. quibus distincte compositionis rectorum domus facilius cetera erunt ad ordinandum et ad accipiendum. Sicigitur patet intentio philosophi in hoc secundo capitulo. Ad cuius evidentiam meliorem erunt tria dubia.

Liber secundus

Dubitatur primo

An quilibet homo sit pars civitatis domesticæ. Et videtur quod sic ex hoc capitulo. Oppositum patet de heremita. quod est homo et tamen non est pars domesticæ civitatis. quia tamen sibi ipse vivit. Ad rationem igitur autem oppositum factam dicitur quod philosophus vult quod ille qui sic operatur est pars civitatis domesticæ. et sic dicitur philosophus in ista intelligitur indefinite et non ultimum.

Dubitatur secundo. utrum tamen tres sunt partes domus. Et videtur quod sunt pauciores. nam vir et mulier sufficere videntur. Secundo videtur quod sunt plures. quia ultra illas adhuc sunt filij servi et ancille. Tercio barbari vivebant suis virorum ad arandum. et sufficunt due partes. Ad hoc dicitur quod tamen tres sunt partes materiales domus. scilicet vir. vxor. et bos arans. Ad primum igitur rationem dicitur quod ipsa arguit de partibus minus principalibus. Ad secundum dicitur quod filij includuntur in parte sicut effectus in sua causa. et servi includuntur in domino sicut correlativum in suo relativo. Ad tertium dicitur quod barbari in hoc erraverunt. unde recta ratio hoc non dicitur.

Dubitatur tertio. an finis vxoris sit generatio plis. Et videtur quod non. Nam finis est primum in intentione. sed sic non est hic. Et secundo sic. vxor quandoque est nimis iuvenis quandoque nimis senex. et sic eius finis non est generatio plis. Ad hoc dicitur quod finis immediatus et propinquus mulieris est generatio plis. sed finis mediatum et remotum est salvatio vxoris. quod fit per salvatorem filiorum. Et per hoc patet responsio ad primum. Ad secundum dicitur quod cum est nimis iuvenis tunc sufficit generatio plis intentio. sed si est nimis senex sufficit quod prius per generationem plium laboravit. sic etiam si esset sterilis sufficit percreandi intentio.

De possessione autem prima circa de ea que secundum naturam. secundum vero naturam laboratoria per ea que est a terra. ut metallica et alia hominibus Georgica autem maxime quia iusta. non enim inhumane nec violenter sicut bellice. Amplius autem et eorum que secundum naturam sunt. Naturaliter autem a matre nutrimentum omnibus est. quare et hominibus a terra. Adhuc autem ad fortitudinem multum confert. non enim sicut fabrilis corpora inutilia facit. sed superfluitas corporis foras pergere et laborare. Amplius autem potentiam periclitari adversus hostes. horum tamen possessiones tantum sunt extra domum.

In hoc tertio capitulo docet quatuor. Primum est quod cura prima de possessionibus economi debet esse agricultura. quia magis iusta est quam alia ars humana. Secundum quod agricultura magis est naturalis. quia a terra nutrimentum capit minus tanquam a matre. Tercio quia agricultura prestat corpus. quia (ut dicunt medici) modicum laborare prestat corpus. et etiam circa artem illam non per se adeo magnus labor sicut circa alias artes. Quarto agricultura dat fortitudinem resistendi inimicis. Ad evidentiam huius capituli licet quatuor dubia.

Economicorum

Dubitatur primo.

Utrum inter possessiones naturales maxima cura economi debet esse agricultura. Et videtur quod non. quia plus debet curare de servis et de bonis factis. nam illa plus commiserunt fructum ad necessaria. Et ad hoc dicitur quod agricultura magis. Ad rationem igitur negatam autem quo ad primum. sed enim iste dignior sit. tamen ager plus valet ad indigentiam relevandam quia per agrum vita hominis conservatur. quod non fit per servum. qui mercedem educit vitam. De alijs duobus dicitur quod non prestat maiorem fructum. quia sine illis homo vivere potest. sed sine cultura agrorum vivere non potest.

Dubitatur secundo. quare agricultura sit maxime curanda. Ad hoc dicitur quod ad preparationem illius sunt quatuor rationes. quas recitat philosophus in hoc capitulo. Et prima est. quia ista ars est magis iusta. et hoc in comparatione ad alias artes. Secunda est. quia ipsa est magis naturalis. Tercia est quia prestat fortitudinem naturalem et corporalem. Quarta est. quia per eam inimicis fortiter resistitur.

Dubitatur tertio. utrum opus agriculture sit facilius opere fabrilis. Et videtur quod non. quia ad opus agriculture requiruntur quod plures pedes. ad opus autem fabrilis sufficiunt manus. Respondetur quod opus agriculture est facilius arte fabrilis. plures enim colunt agros quam sunt fabri. et quod illud quod difficile est fugere. ars autem fabrilis magis fugere. et est difficilius. Ad rationem igitur dicitur quod in arte fabrilis totum corpus laborat. licet non moveatur localiter. et sic fortius laborat et intensius quam ille qui colit agrum.

Dubitatur quarto. An expediat civitati agricolas esse in bello. Et videtur quod non. quia minus instrumenti vicini tamen debet esse officium. ut patet primo politico. Et agricole non debent bellare. Secundo. non expediat civitati in bello habere inexpertos. quales sunt agricole. Tercio. sicut non expediat tutori ex simili ratione. Rursum igitur quod expediat agricolas esse in bello. quia fortes sunt et robusti. Ad primum igitur negatam maiorem. Ad primum dicitur quod loquitur de officiis principalibus. cum quo stat quod unus potest habere plura officia minus principalia. Ad secundum dicitur quod agricole propter experientiam non habent. sed magis propter resistentiam. Ad tertium dicitur negatam. quia non est simile. agricole enim vivunt arte bellica alia ratione quam si tutor videretur arte pistoria. Primum patet. quia agricola fugit quando est fugiendum. modo fuga est alicuius fortitudinis et versatur circa bellum. ut patet quarto ethicorum sed sic non est in alijs.

Omni modo enim de coniuge prima cura:

Communicatio enim naturalis seie ac mascululi est precipue. Presuppositum est quidem a nobis in alijs quam multa secundum naturam affectant operari. sicut et aliud unumquodque. Impossibile est autem feminam sine masculino. et masculum sine femina hoc efficere. Quare de necessitate hominibus eorum consistit in civitate societas. Quare in alijs quippe animalibus naturaliter hoc existit. In quantum perfectioris magis participant in tantum non solummodo gratia plis percreande. In viris autem prudentioribus magis

determinatum est. Apparent euenire etiam magis auxilia facta et amicitie et coopationes adinuicem. In homine tamē magis qm̄ nō solū essendi vix etiam bene essendi gratia coopatores sibi inuicem masculus et femina sunt. Etia filiorū natura nō ministerij causa solū. s; utilitatis. Que em̄ potētes ipotentib; fecerunt itē ipotētes reperiunt. a potentib; etiam in senio ipotētes effecti sunt. Si aut et natura replet hoc periodo sp̄ esse: cū per vñū nequeat p̄speciē. tamē sicut p̄ordinata fuit virtusq; natura masculi et femine ad cōmunicatōem. Omnia em̄ assumpta utiliorē habere virtutē ad cōmunicatōem. s; contraria q; dem ad idē p̄o pueniētia Aliud qdē forte. aliud p̄o fragile fecit. vt illud magis se custodiat p̄timore Aliud vlciscat p̄e fortitudine. et istud querat p̄fortitudine q; foris sunt. illud p̄o saluet q; intus sunt Et ad opatōem illō qdē optet potēs eē et robustius Illud p̄o ad exteriora debile Istud vero ad quietem deterius. ad motum aut salubrius. Et de filijs qdem generatōnem ppriam utilitatem vero cōmunē. Hoz quidem vero est nutrire. hoz vero edocere est

In hoc quarto capitulo p̄bus docet q; cōmunicatio viri et mulieris sit maxime naturalis. Ideo economus debet habere maximam curam de vxore. quod intelligit de istis que sunt in domo. Nā nec vir nec mulier potest sine tali cōmunicatōe naturalia exercere. Secundo docet q; cōmunicatio a brutis differt a rationalibus. primo in hoc. q; talis appetitus in brutis solus est appetitus naturalis. sed in hoīe fit ex vtroq; tam ex p̄te appetitus naturalis q; rationalis siml. Secundo differt. q; talis cōmunicatio in brutis fit solū p̄pter generatōnem filiorū. s; in hoīb; nō p̄pter hoc. sed vt in defectu parentū filij succurrant eis. et econuerso. Tercio q; p̄hmoī cōmunicatōe viri et mulieris vir et mulier acquirit sibi eē p̄prium et summū bonū appetere. qdē ē maxime naturale. Etia talis cōmunicatio est naturalis. q; natura dedit viro et fēie instrumenta generandi. Fecit em̄ virū fortem et mulierē debile. ita q; vir defendat mulierē. Etia vir debet videre q; sunt extra domū et ea p̄curare si fuerint necessaria. Mulier vero ad ea q; sunt in domo. vt ad filios et filias vt illesā p̄seruentur. et sic erit bona p̄portio. Ad euidentiā istius capituli erunt tria dubia.

Dubitatur primo.

Utrum si filius et pater ambo sint in extrema be-

cessitate constituti plus sit subueniendum patri q; filio. Et videtur q; plus patri. Nam magistris parentib; er dñs nō potest reddi equalis meriti. ergo erit plus patri subueniendū q; filio. Ad hoc dicit q; pater plus diligit filium suum q; econuerso. ergo plus debet filio subueniri q; econtra. Teneat p̄sequētia. nam illud quod plus diligitur. illi plus est subueniendū. Accedens p̄barur. q; illud plus diligitur. qdē est p̄s sua q; illō quod nō est p̄s sua. sic est de filio. g. Ad rōem dñ q; plus ē subueniendū filio p̄pter rōem statim factam. Et negat p̄na. q; sili rōne p̄bare q; plus esset subueniendū patri q; deo vel sibi p̄pi. qdē nō est dicendum.

Dubitatur secundo. vix plus sit obediendū patri q; alteri. Rōdetur q; alteri. q; deo magis obediendū est q; patri. imo interdū etiā obediendū est p̄latis rē.

Dubitatur tercio. vix vir et mulier sint eiusdē sp̄ci. Vbi sciendū q; quatuor sunt p̄tutes cardinales. vt paret q̄to ethice. et p̄pantia. fortitudo. iusticia. et p̄uidentia. Et etiā sunt quatuor dotes cardinales in q; vniunt; sicut ianua in cardinib;. Verbi gr̄a. p̄pantie corrūdet s̄p̄nitas. fortitudini robur. iusticie pulcritudo. et p̄uidentie corrūdet agilitas. Vnde q; intē? pueniūt tales dotes sunt magis p̄tiosi. et sic ē de viris. g. tales sunt magis virtuosī. Ipi em̄ sunt pulchiores. robustiores. agiliores. et saniores. loquēdo em̄ de tota sp̄e. Et sic p̄z q; viri et mulieres dñt sibi magis et minus. Illa em̄ nō diuerificant speciem. et sic patz responsio rē.

Rimo quidē igitur leges ad vxorem non iniuriari. sicem nec ip̄e iniurias patietur hoc etiam cōmunis lex sequitur. Et sicut picta gorici dicunt tanq; famulam ductam de lare nequaqs decet opinari. nec iniuriandum decet. In iuriam quoq; dico cōmunicatōis viri qui foris sunt. De coitu vero nec indigere nec itanq; absentem abstinere non posse. sed taliter vti q; sufficiat presente et non presente. Unde etiam bene habet quod Hesiodus dicit. Oportet putellam ducere vt doceat bonos mores. nam dissimiles morū nequaqs amabiles. De ornatu autem etiam sicut nec moribus oportet elatos adinuicem appropinquare sic nec corporibus. Ornatus autem nihil differens est locutōis tragediarum in apparatu adinuicem.

In hoc q̄nto capitulo p̄bus docet quatuor documenta. Primum est. vir nō debet facere iniuriā mulieri. Ratio est. q; als viceversa ip̄a viro faceret iniuriā. Et intelligitur documentū sic. Vir nō debet coire cū alia muliere sibi illegitima. Secundū documentū est. vir suam vxorem cognoscere debet temperate. Rō est. q; si nimis mo dicū. tunc daret mulieri occasiōē peccandi. Si nimium posset destruere eam. Tercium documentū est

Libri secundus

melius est contrahere cum virgine quam cum vidua. Ratio est. quia virgo melius compelli potest ad viuendum. In beneplacitum viri quam vidua. Quartum documentum est. Expediens est quod vir et mulier habeant ornamentis coequales. Ratio est. quia alias inter eos oriri possit discordia si in ornatu essent inaequales. Et sic patet intentio philosophi in hoc capitulo.

Ex possessionibus autem primum quidem ac magis necessarium quod optimum et principalissimum. Hoc autem est homo. Propter quod decet primo seruos studiosos ordinare. Seruorum autem species due sunt. scilicet curatio. et operatio. Quia vero videmus quod doctrine equales quosdam iuvenes faciunt necesse est ordinantem nutrire doctrinis. quibus attendenda sunt opera liberaliora. Colloquium vero ad seruos nec iniuriari nec per dissolutos permittere. et liberalioribus quidem honorandus operatoribus pluralitatem cibariorum. Et quoniam potatio vini iniuriosos liberos facit et mulieres gentes a bonis sicut carthodonenses in exercitu. manifestum est quod de hoc aut nihil aut parum est dandum. Existens vero tribus operibus. pena. et victu. Aliud quidem nec puniri. nec operari victum habere iniuriosos facit. Aliud vero penas et opera habere. victum autem non violentum et debilitatum facit. Restat ergo operam dare et victum sufficientem. Nam sine mercede impossibile est dominari seruo. merces autem victus sit sicut et in alijs. Quando bonis bonum non fit et melioribus melius. nec premia bonitatis. sed malicie peiores fiunt. sic et de seruis. Propter quod et deliberare oportet et distribuire singula condigne. et victum et vestitum ocium. et penas vero et opere imitantes medicorum veritatem. utilitatem medicine respiciendo. quoniam farmacia non escit propter cointinuitates. Genera vero ad opera de seruis sunt optima. que nec timida. nec fortia valde. Utque

Economicorum

enim inique agunt. valde enim timidi non patiuntur. et valde iracundi non obediunt. Oportet enim in omnibus finem ponere. Iustum enim et moderatum libertatem in meritum poni. volunt enim liberare quando meritum est et tempus determinatum.

In hoc sexto capitulo philosophus docet de interiori possessione domus. scilicet de seruis. de qua nouem ponit documenta. Quorum primum est. seruus est prima et necessaria possessio economi. Cuius ratio est. quia est optima et principalissima pars domus. Secundum documentum est oportet ordinare seruos studiosos. Ratio est. nam ex quo prima et necessaria possessio est. ut dicit documentum primum. ergo oportet ordinare seruos studiosos a quorum bonitate possessio dependeat. Unde seruus est organum animatum actiuum et separatum alterius homo existens. Organum dicitur loco generis. quia domus per seruum operatur tanquam per organum. Secundo dicitur (animatum) ad differentiationem inanimatorum. Tercio dicitur (actiuum) ad differentiationem instrumenti artificis. Quarto dicitur (separatum) propter manus et pedes. Quinto dicitur (alterius homo existens) Nam seruus non est sui ipsius. etiam dicitur hoc ad excludendum oues et boves. Tercium documentum est. expedit ut dominus seruum a natiuitate nutriet. Cuius ratio est. quia propter bonum sibi impensum diligentius laborat et suas fidelius respicit operationes. Quartum documentum est economus debet loqui seruis suis modesta et non iniuriosa vel scandalosa. Cuius ratio est. quia si dat seruis verba iniuriosa. tunc prohibentur a labore. Si etiam dat eis verba nimis suauia. tunc reddit se contempnibilem. quia nimia familiaritas contemptum parit.

Quintum documentum est economus debet ordinare diligenter seruis suis cibaria in copia. Cuius ratio est. quia in hunc finem serui laborant ut fiant. Sextum documentum est. economus non debet seruis suis dare vinum. Et ratio est. quia non debet filiis suis dare vinum. quibus magis videtur licere portio vini. ergo nec seruis licet. Antecedens patet. nam propter vinum forte recederent a labore. quia vinum et mulieres faciunt apostatare sapientes. Septimum documentum est. economus debet dare seruis suis opus et penam determinato tempore et victum sufficientem. Ratio est quod si dat eis victum sine opere. tunc facit eos lassatos et inobedientes. Si vero dat eis opus sine victu. tunc fiunt nimis debiles. Et per penam intelligitur opus laboriosum. Octauum documentum est. serui non debent esse timidi. iracundi. fures. nec passionati. Ratio est. quia si sunt timidi non sustinent ardua. Si iracundi. non verentur dominum. Debent igitur esse mediocres.

Nonum documentum est. economus debet suis seruis quandoque dare otia. quandoque autem labores. ramen moderate. Ratio est quia (ut dicitur in ethicis) requies et ludus necessaria sunt vite. Sic igitur patet intentio philosophi quantum ad presentem tractatum.

Cū commento

Species vero economice sunt quattuor quas circa res oportet habere. Est enim acquirere possibile. oportet esse et ea vero custodire. Si vero nonnulla utilitas acquirēdi nec non esse ornatum et vsum utilem. Horum enim gratia illius egemus. distinguunt tamen oportet singula et magis fructifera oportet esse. et sic operationes distribui. Ad custodiam vero et latrocinis licet uti. Attica vero dispositio utilis. retribuentes enim omnia emunt. Et homini dispositio et positio non est in dispositionibus pecioribus. Et per ipsum vero omnia ordinari. et singula ad ipsum respicere. Et dyoy dicebat. nemo aliena ut propria curat. Unde quicquid conuenit per se fieri oportet et curam habere et persanctilibus proverbiis bene habet. Alius quidem interrogatus quid magis equum impingat. domini oculus. Libius vero interrogatus. quale sterius ad agrum optimū. domini vestigia dixit. Custodienda quidem igitur alia ipsum virū. alia vero uxorem. Et utriusque distinguantur opera dispositionis. Et ad hoc distinguendum. in puiis quidem dispositionibus seu ordinatibus raro. In his vero que sub cura sunt sepe. Non enim possunt bene nisi appareant bene imitari nec in alijs erit cura. Unde impossibile negligentibus dominis super astitores sollicitos esse. Cum autem hec ad virtutem bonam et ad dispositionem utilia. oportet prius dominos seruis surgere. omnibus surgere et dormire vltimos. et nunquam sine custodia domum esse. sicut et civitatem. Et quecumque oportet eus facere nec nocte nec die omittere. Surgere tamen de nocte hoc enim ad sanitatem et ad philosophiam et ad bonam dispositionem utile

In secundo tractatu plus determinat de speciebus economicis capiēdo economicā pro habitu quo quis domū suā bene regit. Et iste tractatus dividit in duo capitula. In primo ponit tria documenta. Quorum primum est. quod quattuor

versoris

sunt species economicę. scilicet acquisitiua custodiētiua ordinatiua et vidualis. Secundum est. quod economus de plus curare fructifera. Ratio est. quia illa valent ad conseruationem domus. Tercium est. quod omnia (que pertinent ad domum) economus debet custodire. ut eis tempore necessitatis uti possit. Ad euidentiam autem meliorem. predictorum erunt tria dubia

Dubitatur primo

Utrum quis possit bene appetere diuitias virtuosę. Et videtur quod non. quia tunc fieret auarus. Ad hoc dicitur quod diuitie bene possunt virtuosę appeti. et maxime ille que consistunt in operationibus naturalibus et artificialibus. Ad probationem dicitur. quod ipsa procedit indiffinitę et non vniuersaliter. ergo etc.

Dubitatur secundo. utrum diuitie sunt in infinitum appetende. Ad hoc dicitur quod non. quia homo est potentie finite. modo finitū non debet appetere infinitū. Et si diceres. tamen illiberalis non appetit in tantū quā eius appetitus plus desiderat. ergo etc. Respondetur quod liberalitas non solum consistit in accipiendo. sed etiam in exponendo. scilicet quō qualiter quā et sic de alijs circumstantijs

Dubitatur tercio. utrum quis possit actualiter appetere diuitias in infinitum. Respondetur primo. si intelligitur quod inclinatio est infinita. vel quia appetitus est infinitus et sic est falsum. Secundo respondetur sic. quod illa res quę appetitur sit infinita. et sic iterum est falsum. Tercio respondetur. quod quantumcumque aliquis appetit diuitias. tamen potest adhuc plures appetere. et sic potest concedi finem quod habetur primo politicorum. scilicet quod appetitus diuitiarum creascit in infinitum

A modicis quidem rebus atticus modus

usu fructuum utilis dicitur. In magnis autem diuisis his que ad annum et ad mensē consumuntur. Idem de suppellectilium vidualium que quotidie. et eorum que raro. hec tradenda sunt semper astantibus super his. Et eorum custodiam per tempus aliquod faciendū. ut non lateat quod saluū et quod deficit. Domū etiam ad reus custodiam construendā ad sanitatem et salutem ipsarum que intus. Dico autem rebus putat victualibus et indumentis. qualis expedit et victualium. quia sicca et qualia humida. Aliarum quoque rerum. qualis locus amicis et seruis et liberis. feminis et masculis et extraneis. Domus oportet quidem frigidam esse pro estate. calidā vero pro hyeme. Hec etiam versus sit boreas et non equaliter lata. Videtur etiam in magnis economicis utilius hostiarum esse. quod in alijs sit inutilis. ad salutem intrantium et euentium. Ad bonū

Liber secundus

vero usum vasorum latonicū oportet vñ
quodq; in suo loco poni. sic enim paratum ex/
istens non queritur

In scđo caplo p̄hs docet de alijs speciebus economice. z
ponit tria documenta Primū. *Economus* est sicut indus/
trialis Rō quia cōfert vtilitatē cōitati domesticę. Secū/
dum. *Economus* dicitur curatorib; supellectilia cōmittere et
intelligit si h; Tercū. in domo debent esse anguli diversi
Rō. quia diuerse res diuersimode debent custodiri. et ad/
euitandum ne p̄raria ponantur in eodē loco. Etā extra/
nei non debent scire secreta economorū. Et domus eorum
debet esse quo ad ostium z fenestras versus boreā. quia il/
le ventus serenus est z san⁹ p̄ corpe Etā expediēs ē q; in
domo sint ostiarij nō p̄fecti s; claudī vt meli⁹ inspiciant in/
trātes z exētes. z vt se in alijs nō occupēt. Ultimo circa
primū attēda est sufficiētia p̄m dom⁹. q; oēs p̄tes dos/
mus hñt se vt mēsurā aut vt mēsuratū. Si p̄mū sic est mī/
nister. Si scđm h̄ est dupl̄. aut tales res sunt aīate aut in/
aīate. Si primū. hoc est tripl̄. vel aīa intellectiua z sic ē sen/
sus. vel sentitiua vt boues. vel vegetatiua vt arbores Si
scđm hoc est dupl̄. vel sunt ab intra vel ab extra. Si p̄m/
mū sic est familia Si scđm sic est ventus

Onā mulierē oībus que intus sunt
dñari oportet curam habentē oīm
fm̄ scriptas leges. non p̄mittentem
ingredi vllum. si non p̄cepit vir. cauentē p̄cipue
verba forētiū mulierum ad corruptionē aīme
et que intus sibi. contingunt vt sola faciat. et si
qd̄ sinistre ab ingredientib; fiat. vir h; causam
*dñam exstentē expensaz z sumptuū ad festiui/
tates quas q̄dem vir p̄miserit. Expensis tñ et*
vestimento z apparatu minori vtentem. q̄ etā
*leges ciuitatis p̄cipiunt. Considerantē quo/
niā nec q̄stus vestimentoz differēs forma nec*
auri multitudo tanta est ad mulieris virtutem
quanta modestia in quolibet ope. z desiderium
*honestatq; composite vite Est em̄ q̄libet ta/
lis ornatus elatio animi. est z multo certior ad*
*senectutē multas laudes sibi z filijs suis retri/
buendo Taliū q̄dem igitur ip̄a se in animū cō*
posite vite debet dñari. Indecens em̄ viro vi
detur scire que intus sunt In ceteris vero oīb;
viro parere intendat. nec quicq; ciuiliū audiēs
nec aliquid de his (que ad nuptias spectare vi
dentur) velit peragere. sed cum tempus exigit

Economicorū

propos filios filiasq; foras tradere aut recipere
intus. tunc autem pareat viro in omībus. et si
mul deliberet z obediat si ille precipit arbitras
non ita viro turpe eroum que domi sunt quicq;
q; peragere. sicut mulieri que foras sunt quicq;
perquirere.

Sic est scđs liter economicorū. in q; p̄hs determinat
magis p̄plete decōicatōe viri z vxoris ad inuicē et
p̄inet duos tractat⁹ In p̄mo determinat de q̄buldā p̄p̄is
viri z mulieris. q; in cōitate eoz s; seruāda. Primus autē
tractat⁹ p̄lectit q̄nc̄ capla In q̄ p̄mo determinat q̄liter
mulier d; se hñt ad ea q; sunt circa virū. de q; erūt octo dos/
cūcta cū vna dubitatōe Primū. mulier s; d; dñari his
q; s; in domo. Rō q; vir nō p̄t singla respicere. Scđz mu/
lier nō d; admittere q; intrent extranei sine licentia viri. cu/
ius tres sunt rōnes. p̄ma ne sciat⁹ secreta domus. scđa ne
mulier diffamet. tertia ne vir inclamet mulierē. Tercium.
mulier d; esse dñā sumptuū z exponendoz in domo. p; ex/
rōne p̄mi. Quartū. mulier nō d; vñ p̄ctu z vestitu maio/
ri q; est mos in ciuitate Ratio. q̄a als de ea fieret suspicio.
Quintū. mulier nō debet se intromittere de magnis z ex/
cellentibus. Rō. quia als fieret ingrata viro. Sextum. si fi/
lius d; ducere vxorem aut filia maritum expedit vt fiat ex/
deliberatione viri z mulieris Septimū. mulier non debet
factis viri cōtradecere. Ultimū. turpius est mulieri se in/
tromittere de magnis q; viro se intromittere de paruis.
Ratio. quia primū excedit potentiam mulieris. secundū
vero non excedit potentiam viri

Dubitat. si esset mulier q; virū nō haberet. verū talis d;
se intromittere de magnis. Ad hoc d; q; in aliq̄b; licz. pu/
ra h̄ onestis. sed in arduis debet amicos inuocare

Ed arbitrari decet p̄positam mulierē vi/
ri mores. z vite sue leges sibi ip̄oni a deo
sibi impositas cum nuptijs z fortuna iunctas
quos eādem si sapiunt humilr z sapienter ferat
facile regat domum. si vero nō difficilius Pro/
pter quod decet non solum eā p̄tingit virū esse
ad rez. p̄speritatē z ad aliam gloriā vñanīm eē
ac iuxta velle seruire. verum etiam in aduersita/
tibus. Si qd̄ aut in rebo de erit vel ad corpo/
ris egritudine vel ad ignorantiam anime mani/
festa dicat queq; optima. z in decentib; obseq̄/
tur. P̄terq; turpia q; agere aut sibi nō dig/
num aut memorē esse. si qd̄em vir aīe passione
ad ip̄am pacauit. de nibilo cōqueratur q̄si hoc
illo nō pagentē. sed hec oīa egritudinis aut ig/
norantie pene z occasiōe peccatorū. Quāto em̄
q; in his diligentius obseq̄tur. tāto maiorem

Cum commento

gratia obtinebit. cum curatus extiterit. et cum ab egitudine fuerit liberatus. Et si quid eo iubente bene habentium non paruerit mulier. multo magis sentiat a morbo curatus. Propter quod decet timere homini. In alijs autem multo diligentius obsequi quam si ipsa empta venisset ad domum. magno enim precio empta fuit. Societate namque vite et liberorum. procreatione in quibus nihil magis nec sanctius fiet. Adhuc mulier siquidem cum felici viro vixisset. non quoque si ille fieret divulgata. Si quidem non. modicum est non vti bene prosperitate et non humiliter. verum etiam aduersitate bene sufferre multo magis melius merito honoratur. In mulieris doloribus et iniurijs esse et nihil turpe pagere fortis animi est. Quare quidem igitur decet in aduersitate virum non peruenire. Si vero sibi quicquam mali contingat arbitrari. hanc optimam laudem sobrie mulieris. Existimantem quam non alcestes tantum sibi acquirere gloriam. nec penelope tot et tantas laudes meruisset si cum felicibus viris vixisset. Nunc autem admeti vixis aduersitates pauperat eis memoriam immortalem. facte enim in malis fideles et iuste viris a diis non immerito sunt honorate. Prosperitates enim facile inuenire precipites. aduersitate autem nolunt conicari nisi optime mulierum. Propter quod multo magis decet virum honorare et in verecundia id habere si scit pudicitiam et opus aiositatis. filius scilicet hercule non sequitur mulierem. ergo quidem in typo legum et morum oportet se custodire

In secundo capitulo ponit quatuor documenta. Primum. mulier debet sequi mores sui viri. Secundum. mulier debet esse paterfamilias cum suo viro nedum in prosperis. sed etiam in aduersis. Tertium. mulier debet orare deum ne contingat ei virum in aduersis pere. Quartum. mulier non debet verecundari si a viro non parit filium pulchrum. neque de eo quod vir non sit diues

Item autem in filiabus leges adinueniat uxoris ad usum. quam ad domum viri tanquam socia gratia filiorum et vite venit relinquens domum genitorum viri et sui nominis habitura. quibus nihil quidem

versoris

sane filius fiet. aut circa quod magis vir sane mentis studebit quam ex optima et preciosissima muliere libereros procreare. Senectutis pastores quam optimos et pudicos custodes patris ac matris ac totius domus proseruatores. quam educati quippe recte a patre et a matre sancte atque iuste ipsi sunt videntes. quare merito boni fiunt. hoc autem non obtinentes patient defectum. Exemplum enim vite nisi si ipsi parentes dederint puram et excusabilem causam ad inuicem habere poterant et timorem. ne precepta a filiis cum non bene vixerint ad interitum ipsius erit. Propter quod enim nihil decet omittere virum ad uxoris doctrinam. ut iuxta posse quam ex optimis libereros valeant procreare. Et enim agricola nihil omittit studendo ut ad optimam terram et maxime bene cultam bonum seminem proferre. expectans itaque optimum sibi fructum fieri. et vult pro ea mori ut deuastari non possit. et si sic contingit mori cum inimicis pugnando. et homini mors maxime honoratur. Vbi autem tantum studium fit pro corporis esca. ad quam semen anime confunditur. quod si pro liberis et matre atque nutrice. nonne ore studium faciendum est. Hoc enim solo esse omne mortale spiritus et immortalitatis esse participat. et sic omnes petitiones et orationes diuine permanet patronorum. Vnde quod premitur deos negligere videtur. propter deos itaque esse coram quibus sacra mactant et uxorem duxit. et multo magis. quod se post parentes uxori tradidit ad honorem. In tercio capitulo ponit tria documenta. Primum. vir debet studere ut inueniat leges quod faciat optimam mulierem. et ex prout optimos filios generet. Et puer obtrinebit nomen patris quod intelligitur de cognomine. Secundum. vir debet studere ut faciat bonos filios. quod alii non sunt apri ad hereditatem patris ad eundem. Tercium. in coniugate domestica melius est procurare filias ad felicitatem et beatitudinem

Primum honor sobrie mulieris est. si viderit virum suum obseruantem sibi castitatem. et de nulla alia muliere curam magis habentem sed pro ceteris omnibus propriam et amicam et fideliter existimat. tanto etiam magis studebit se esse tale mulier si cognouerit fideliter atque iuste ad se virum amabi

Liber secundus

tem esse. et ipsa circa verū iusta et fidelis erit. Ergo et prudentem virum non decet ignorare nec parientis qui sui honoris sunt. nec quod uxoris. et filij propriij decens et tribuens unicuique que sua sunt. ut sic factus et iustus multo grauius fert quisque honore suo priuatus. Neque si aliorum qui dem multa dedit propria auferendo libenter acceperit. Nil quodque iustus ac prius est uxoris ad virum quod societas et honor fidelis. Propter quod non decet hominem sane mentis ut ubicunque contigerit ponere semē suū. nec ad quālibet accesserit proprium immittere semen. ut non de generibus viliibus et iniquis filia liberis legitimis fiant. ut quodam sic uxor honore priuet suo. filijs vero ad opprobrium adiungat. De his igitur omnibus viro reuerentia debet. Appropinquare vero debet virum eius uxori proposito. et cum multa honestate modestia. et timore dando verba coniunctionis eius. quod bene habet ac liciti operis et honesti multa modestia et fide utendo. Parua quodam et spontanea remittendo peccata. et si quod aut per ignorantiam deliquit moueat: nec metus incutiat sine pudore et verecundia. Nec etiam sit nimis negligens nec seuerus: talis quodque passio mulieris meretricis et adulteris est. Cum verecundia autem et pudore equaliter diligere et timere libere mulieris est ad proprium virum. Duplex enim timoris species est. alia quodam sit cum verecundia et pudore. quod utuntur ad patres sobrij filij et honesti. et ciues compositi ad benignos rectores. Alia vero cum inimicia et odio: sicut serui ad dominos. et ciues ad tyrannos iniquos et iniuriosos. Ex his quoque omnibus eligens meliora uxorem sibi concordem et fidellem et propriam facere decet. ut parte viro et non vereatur semper. et non minus ac si prius adesset. et tanquam reus omnium curatores: et quoniam vir abest ut sentiet uxor quod nullus est melior sibi. nec modestior nec magis sibi proprius viro suo. ut ostendat hoc

Economicorum

in principio ad consuetudinem bonum semper respiciens notitia quibus nocua sunt in talibus. Et si ipse sibi maxime domine. optimus totius vite rector existit. et uxorem talibus uti decebit

Am nec amicitiam nec timorem sine pudore nequaquam honorauit homerus. sed ubi amare precepit cum modestia et pudore Timere autem sicut belena ait dicens. prius reuerendus ac metuendus est mihi et terribilis amantissime socer. nil aliud dicens quam cum timore ipsum diligo et pudore. Et rursus ulixes ad nausicam dixit. Te mulierem valde miro et timeo. Arbitratur enim homerus sic ad inuicem virum et uxorem habere putas ambos bene fieri taliter se habentes. Nemo enim diligit nec miratur peiorem unquam se. nec etiam timorem cum pudore. sed homines omnes passionibus contingunt ad inuicem melioribus et natura benignis timoribus cum scientia ad se mulieres: Hunc habitum ulixes ad penelopem habens in absentia eius uxorem nihil deliquit. Agmen non autem propter crididem ad eius uxorem peccauit. in ecclesia dicens mulierem captiuam. et non bonam. imo ut dicam barbaram: in nullo tamen deficere. Et timestra non eadem bene ex se liberos habentem neque vir communicare visus est Qualiter enim iuste (qui ante quam sciret illam qualis fieret erga se) nuperrimam violentiam duxit Ulixes autem rogante ipsum atlante filia sibi cohabitare. et promittente ipsum facere immortalē. nec ut fieret immortalis perdere presumpsit uxoris affectum. dilectionem. et fidem. maxime arbitras penam suam fieri si malus existens immortalitatem mereatur habere. Nam cum filia atlantis tircē iacere noluit propter amicorum salutem. immo respondit ei. quod nihil dulcius eius patria posset videri. quamvis aspa existente. et orauit magis mortalem uxorem filium videre. quam viuere sic et finire et uxore sua fidem suam seruabat. pro quibus recipiebat equaliter ab uxore sua

Cum commento

In quarto et quinto capitulis principale dictū philosophi est qd economus debet studere vt pcreet sibi optimos filios Et alia (que resumit) sunt prehabita

Ateat etiā et autor in vltimis oratiōe ad nauticam honorare maxime viri et vxoris. cum sit nuptus pudicā societatem. Oravit enim deos sibi dare virum et domum et vnanimitatem aptatam. et virum non quemcūq; sed bonum. Nihil enim magis bonū ipā in hominib; ait esse. quantū concordet vir et vxor in voluntatib; domum regant. Hinc patet rursus qd non laudant vnanimitatem ad inuicem que circa pua seruitia fit. s; eaz que animo et prudētia iuste cōuictā non volūtātib; domus regere non sufficiat. Et iterū dicens. qd cū huius delectatio sit multe qdē tristicie inimicis sūt in ipius aīatis. Nā gaudia multa et maxime ipm aut verū dicentē. Nā viro qdem circa optima pcordeiter exultibus necesse est vtriusq; amicos sibi ad inuicē pcordare. Dem fortis exites esse terribiles inimicis suis. amicis at vtilis. His vero discordantib; dnt et amici. dem vero et infirmos eē. et maxie hui; ipe sentire. In istis at mulier maxie precipit alioz. Ea qdē q praua sunt et impudica inherere sibi inuicē. ea vero q iuxta posse eoz pudica et iusta sunt indifferēter sibi ppsis seruire.

Studentes ergo pmo oēm curā parentum habere et vir qdē curā eoz q sunt mulieris nō min; q suoz. vxor vero eoz q sūt viri. dem amicoz et filioz et rez totū domū tā q cōia cura habeāt. Colluctātes ad inuicē vt plurimū bonoz ad quā vtraq; cā fieret. et melior atq; iustior. Dimittent qdem supbiā. re/gentes aut in rōe. et habētes humilē modū mā suetū. At cur; ad senectutē veniet libera a beneficio et a multis curis concupiscentiū et volūtātū. que interdum sūt in iuēture habeat

versoris

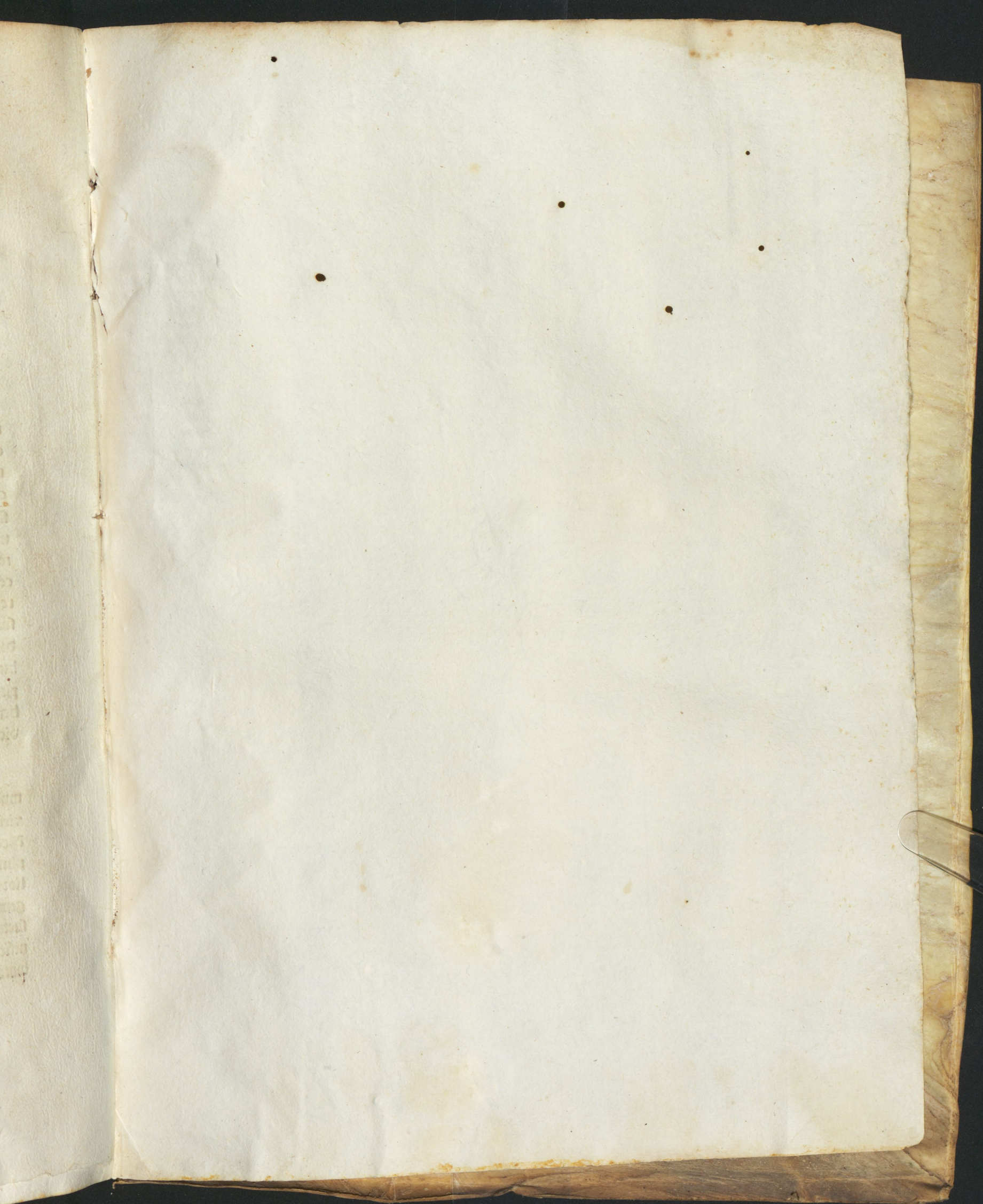
muticem. et filijs rēdere vterq; eoz ad domum plurimū bonoz rector fact;. et statim scire aut p fortunā malū. aut p virtutē bonū. In qbo (q vicerit) maximū meritū a dijs psequit vt pyndamus ait. Dulce em sibi cor et spes mortaliū mltitudinē volūtātū gubernat. Scdm at a filijs felicit ad senectutē depasci. ppter q pprie et cōiter iuste plderātes ad oēs dōs ac hoies eū q vitā hnt. et multuz ad suā vxorē et filios et parentes

In scdo tractatu phs ponit qdā cōia virū et mulierē respiciētia. In pmo caplo dicit qd tā vir q mulier dnt studere vt habeāt tantā curam de amicis vxoris sicut ccontra In scdo dicit q ipsi magnā curā dnt habere in iuēture vt i senectute possint secure viuere. et sic dabit eis honor et magna laus ab hoibus. Ad euidētiā aut meliorem oīa predictoz erunt quattuor dubia

Dubitatur primo

Utrū qd plus diligere filios q se. Ad h dicit qd economus plus d; diligere se q filios et vxorē. Rō est. qd hō d; sibi maxie esse amicus. i. ethicor. Etia plus d; videre de muliere bona q de nutrimento pprii corporis. Dubitat scdo. vtrū qd plus d; diligere vxorē q parentes. Et vlt dicit q sic. nam ppter vxorē quis relinquit parentes. igitur. Scdo plus restringit vxorē q parentib; ex quo inter eos est vinculū indissolubile. Tercio maiorē h; qd amicitiam ad vxorē. q. Ad hoc dicit q non vt pater p phm in hoc secūdo. et in i. ethicor. Vltū simplr loquendo d; qd plus diligere parentes. patet nā a parentib; plus recipit. s; eē et vi uere. Ad primā igit rōem neget assumptū. licet em dimittat parētes quo ad habitationē. nō tū simplr. qd nō min; est eis sp obligatus Ad scdm dicit q solus ad certū temp; plus associat vxori. sed nō sp nec in oibus. Ad vltimā negetur assumptū. nā inter filios et parētes maxima est amicitia ppter oīa bona eaz delectabilia q honesta et vtilia

Dubitatur tercio. vtrū debet qd plus diligere filios q vxorē. Et videt q nō. qd est vxorē pl; obligat; Scdo. qd vir p; abnegare filios et non vxorē. Ad hoc dicit q debet plus diligere filios q vxorē. p; qd vxor diligit ppter filios q filij plus diligunt. quia ppter quod vnūquodq; tale et illud magis. Etiam filij sunt eius pres. mō plus debet qd diligere suam prem q non prem Ad primā igit rōem negetur assumptū. et dicit q plus est obligatus filijs q vxori. et debet eos educare et cōseruare. Ad scdm dicit q pater nō debet abnegare filios. nec potest nisi ppter malicias eoz q. rē. Dubitat vltimo. vtrū debet qd plus diligere vxorē q pprium corpus. Et videtur q non. qd hō est semper maxime sibi amicus. q plus seipm d; diligere q vxorē. Ad hoc dicit loquēdo de amore ordinato tunc dicēduz est q nō. vt satis ostendit rō De alio aut amore loquendo (de quo loqitur in hoc scdo) poss; concedi q quis tenetur vxorē plus diligere quo ad eius bonitatem q propriū corpus. et q curare de nutrimento proprii corporis. Sec; aut est de amore ordinato qui a seipso incipit. Nos autē eum amare concedat. per cuius amorem nos dignos efficiat. q charitas pfecta est sclus christus in secula seculorū

alle
 et
 ne
 Maue
 qu
 al
 disti
 m. m
 ardian
 m bla
 Ma Gu
 indidic
 one d
 omi de
 mign
 msa qu
 m sed fo
 uarict
 amir. p
 m om
 ulano ad
 plunt. d
 amir. d
 etioz q
 et m
 atoil
 adab
 mion
 puto que
 malh pla
 reat cy
 ibi for
 equali
 dyam c
 es tuof
 er la
 ad luy
 luy
 es
 w luy
 faur
 fiam
 id. ga
 dny m
 salum
 id in p
 ia refo
 si ang
 omm
 lant
 e m
 m
 onrep
 nec
 m. m

[illegible]

Omnia enim
ad unum.
omni credenti.
et ceterum
secundum rectum
omni g
nibus; in
bachuc

am. Quis
pmaneat.
denominat
in aliena re
cul se profe
ertunt na. bnd
end. Propt

hoc ad illud magis
excedit. et uerba quae
sunt in quodam
eius euageli. Hanc
et deuotione preced
habet. foris. occu
ecurritus omis no
dus honestioribus; aff
in monacho. nec arg
cum aplos ad corinth
et ad ephesios. ad
bus sing. et ad the
quem Cris graue
seruientur. eccece
ut excoeratio ad ma
San no laborat no
mandat dng. Scilicet
fili cor agricole et
sa dñi uocabimini
nec facite nouit dng
bum beati ioh. dng
ut nouit singli op
est liber monumeti o
tantib; nome eius. In
uidio meo. prudent
pensat. cui corde 7 tri

Soldanus p[ro]p[ri]e
et alii n[ost]ri ab ali
eius uicis catholico
rudirent in fide

Alexander ep[iscopu]s
perlat. uir
Dae. Ex his tunc
sumus. qd inuoluit
recepit ut audiuim[us]
p[ro]p[ri]e et heretice
glum et mathe. po
thodorum. per que in
instruam. Nos aut
amendat

deh. mare. qui ap
taribus. mori
suppleant. quoz e
tare 7. mudi
cordent. Am
litis. tibi sup
tulam. tel deli
pendio. et quali
g. pie ac dag. et fide
in assignatione den
lit in fide et trinita
dent filius. dng sp
spus g[ra]tis. unum
ploris. ut nec sp[iritu]s
g[ra]tis. nec sp[iritu]s g[ra]tis
difficil est intellectu.

Soldanus p[ro]p[ri]e
n[ost]ri ab alexandro p[ro]p[ri]e
catholico 7 prudente

Goldan⁴ p¹ia² p¹our³ p¹
n¹ot¹os ab alexand¹o p¹
catholico¹ & p¹udent¹

